

**A Történelemtanárok Egylete Bizottmányának
és a Történelemtanárok (28.) Országos Konferenciájának
állásfoglalása a *Nemzeti alaptanterv tervezete* című vitaanyagról**

I. Előzmény

Állásfoglalásunk korábbi ajánlásainkra, megnyilatkozásainkra épül, közvetlen előzménye az Eszterházy Károly Egyetem Oktatás 2030 Tanulástudományi Kutatóközpontja kérésére készített TTE-vélemény: <https://tte.hu/a-tortenelemtanarok-egylete-allasfoglalasa-a-nat-rol-es-a-kerettantervről/> (2017.10.31)

II. A NAT megalkotásának körülményei

1. Véleménykérés

Bár természetesnek tekintjük, az utóbbi évtized gyakorlata alapján pozitívumnak kell tartanunk, hogy a készítők a szakmai szervezetektől előzetesen véleményt kértek a jelenleg érvényben lévő NAT-ról, kerettantervről, majd az új tervezetet elkészülése után véleményezésre megküldték az érintett szakmai civilszervezeteknek.

2. Széleskörű vita

Meggyőződésünk, hogy csak széleskörű szakmai és társadalmi támogatással lehet a Nemzeti Alaptantervet bevezetni. A jelenlegi véleményezést az első lépésnek tekintjük. A véglegesnek tekintett változatot is bocsássák széleskörű vitára!

3. Nyilvánosság

Elfogadhatatlannak tartjuk, hogy az új NAT-tervezet a nyilvánosság kizárásával készült. Abszurdum, hogy még a tervezet megjelenése után sem hozták nyilvánosságra, kik készítették a szakmai anyagot.

4. A véleményezésre biztosított idő

Zavart okozott, hogy míg a készítők két hónapot adtak a véleményezésre, a minisztérium csupán egyet, így szeptember 30-át jelölte meg határidőként. A készítők által adott időtartam reális, míg a minisztérium által a tanév elején adott 30 nap – a tanévkezdés teendői és a belső szakmai egyeztetés szükségessége miatt is – elfogadhatatlan.

III. Alapkérdések

5. A szabályozás sorrendje

Véleményünk szerint először az oktatási stratégiát kéne megalkotni, megvitatni, elfogadni. Azt követően szükséges törvényben rögzíteni a legfontosabb elemeket, majd a közös tantervi minimumot rögzíteni a NAT-ban. Ezzel ellentétben a mindenkori kormányzat rendszerint a NAT-ban jelenít meg egyes alapvető oktatáspolitikai kérdéseket.

6. A szabályozás jellege

Stratégiai kérdés, hogy folyamatszabályozást (tantervekkel) vagy kimenetszabályozást (vizsgákkal) alkalmaznak-e egy oktatási rendszerben. Magyarországon mindkettőt. Sajnálatos, hogy ezáltal még kötöttebb a tartalom, a szükségesnél kevesebb az iskolák és a tanárok szakmai szabadsága.

7. Mit szabályozzon a NAT?

Ez a NAT-tervezet a most érvényben lévő Nemzeti Alaptantervhez hasonlóan tartalmi előírásokat, konkrét témaköröket is megfogalmaz, ez véleményünk szerint nem a NAT feladata. Ugyanakkor korábbiaktól eltérően az új tervezet nem műveltségi területeket, hanem tantárgyakat nevez meg és ezek kötelező konkrét óraszámait is rögzíti (mindezeket korábban a kerettanterv szintjén szabályozták). Nem elfogadható, hogy a jelenlegi tervezet még a korábbinál is jobban megköti az alternatív kerettantervek készítőinek mozgásterét, az egyes iskolák szabadabb szakmai munkáját.

IV. A történelem tantárgyat érintő kérdések

8. Szakmai megújító jellegű elemek

A Történelemtanárok Egylete támogatja a szakmai megújulást, így a tervezet több elemét üdvözli:

- a. Egyetértünk a kompetenciafejlesztés fontosságával, értékeljük annak előremutató jellegét. Helyeseljük a korszerű módszerek és tanulásszervezés valamint az élményszerű tanulás fontosságának hangsúlyozását.
- b. Örömmel üdvözöljük, hogy a tervezet készítői figyelembe vették a TTE régóta hangoztatott javaslatát, és szakítottak a kétszeri, (általános- és középiskolában is a kezdetektől napjainkig) kronologikusan végigvitt koncepcióval, továbbá feladták a „mindent megtanítás” tarthatatlan, eddig sem működő és nem hatékony elvét.
- c. Pozitív, hogy a tényleges gyakorlatnak is megfelelően felkészülési időt biztosítanak az érettségi vizsgára.
- d. Támogatjuk, hogy 8. és 12. évfolyamon órakeretet biztosítanak a társadalomismeret tanításához. Ugyanakkor kérdéseket vet föl a külön tantárggyá szervezés, például azt, hogy ha külön tantárgy, akkor miért van több ponton átfedésben a történelem és földrajz tantárgyakkal, illetve ki tanítja majd az új tantárgyat?
- e. Elfogadhatónak tartjuk továbbá a történelemtanári kompetencián túlmutató gazdasági-pénzügyi ismeretek földrajz tantárgyba visszaintegrálását; azonban kérdéses, hogy elegendő-e erre a földrajz tantárgy megadott, korábbinál alacsonyabb óraszám.
- f. Üdvözöljük, hogy csökkenteni kívánják a diákok leterheltségét és azt, hogy a tervezet több időt kíván szánni egy-egy témára, ugyanakkor mindennek biztosítását nem látjuk a tervezetből egyértelműen kiolvashatónak.
- g. Helyeseljük, hogy középiskolában egy-egy adott (pl. a történelem) tantárgyhoz kötődve tárgyalják az erkölcsant. Azt javasoljuk, általános iskolában is eszerint járjanak el.

9. Aggodalmak

- a. Úgy látjuk, a támogatandó szakmai elemek megvalósíthatósága erősen kérdéses. Garantálni kell, hogy a megadott, megtanítandó - majd a tervek szerint a kerettantervekben tovább kibontandó - ismeretanyag ne írhatta felül a kompetenciakövetelményeket.
- b. Nem fejtik ki egyértelműen, hogy a megfogalmazott témakörök (és altémák) a hozzájuk rendelt „ajánlott” óraszámokkal hogyan valósíthatóak meg; így épp a tananyagcsökkentés pontos mértéke nem derül ki.
- c. A tervezet a tematika meghatározásában 15-25% tanári szabadságot ígér. Véleményünk szerint a mélységelvű és kompetenciafejlesztésre koncentrázó történelemtanítás sok időt igényel, továbbá a tervezetnél is nagyobb tanári szabadságot. A fenti célok fontosságára tekintettel a kötelező témakörök számának csökkentését javasoljuk és nem értünk egyet a mindenkire érvényes központi kerettantervek szükségességével.
- d. Elfogadhatatlannak tartjuk a tervezet Európa-centrikusságának mértékét. Alapvető érdek, hogy diákjainknak szélesebb ismeretei legyenek például az iszlám világról vagy a kínai történelem és kultúra legfontosabb elemeiről. Erre a tervezet nem biztosít megfelelő lehetőséget. Igaz, a jelenlegi magyarországi gyakorlatban is kevés idő jut erre. A szakmai megújítás ugyanakkor lehetőséget teremt arra, hogy a szükséges hangsúlyváltozás megtörténjen.
- e. A tervezet ugyanakkor nem fordít kellő hangsúlyt a Kárpát-medence együttélő népeinek, történelmüknek a megismertetésére sem. A földrajz tantárgynál ugyan megjelenik ez a téma, azonban hasznos lenne a két tantárgy hatékonyabb összehangolása.

V. A rendszer más elemeit is érintő alapkérdések

Miképp teszik lehetővé a NAT korszerű szakmai céljainak megvalósítását az oktatási rendszer NAT-hoz kapcsolódó elemei?

10. Tankönyvek

Hogyan fognak illeszkedni a NAT-hoz az elmúlt években (hatalmas befektetésekkel) kifejlesztett, s épp a munka vége felé járó, ún. újgenerációs tankönyvek? Ez különösen kérdéses az általános iskolákban, ahol bizonyosan új tankönyvekre lesz szükség. Ezek a NAT gyors bevezetése esetén miként állnak majd rendelkezésre megfelelő szakmai minőségben? Elfogadhatatlan lenne, ha a helyzet az ún. Kísérleti tankönyvek első változatainak rohammunkában készítésére emlékeztetne. (Lásd: https://index.hu/tudomany/tortenelem/2015/03/27/tortenelem_tankonyvek_vita/ illetve <http://nol.hu/belfold/kiserleti-tankonyvek-csoda-hogy-eddig-csak-ennyi-hiba-jott-szembe-1524903>)

11. Érettségi

Miképp fog illeszkedni a NAT a legutóbb 2017-ben megváltoztatott érettségi követelményekhez, illetve az érettségi vizsga rendszeréhez? Szükség lesz-e újabb változtatásokra? Amennyiben módosulna az érettségi bármely eleme, azt a NAT bevezetésekor már ismerni kell.

12. Digitális tananyagok

Korábbi tapasztalataink alapján is kérdéses számunkra, megvalósíthatóak-e a tervezet digitális kompetenciák fejlesztésére vonatkozó előírásai, amikor egyes kísérleti/újgenerációs tankönyveknél hivatkoznak ugyan a digitális tartalmakra, de azok - szakmai és nyilvános figyelmeztetések sokasága ellenére - több éve hiányoznak.

VI. A bevezetés ideje

A fentiek alapján is abszurdnak tartjuk, hogy 2019. szeptember 1-jén tervezik bevezetni a NAT-ot. Jelenleg a szakmai koncepció vitájánál tartunk. Ezt követően korrigálni, majd újabb egyeztetést követően véglegesíteni kell a Nemzeti Alaptantervet. Ezután következhet (amennyiben az eredeti koncepcióhoz ragaszkodnak) a kerettanterv kidolgozása, szakmai vitája, egyeztetése, elfogadása és az érettségi követelmények ehhez igazítása. Utána a tankönyvek írása. Mivel a történelem tantárgy – különösen az általános iskolai tematikája – alapvetően új koncepció szerint épül fel, elengedhetetlen a több éves kiérlelt, kipróbálási szakaszt is magában foglaló tankönyvfejlesztés. Mindeközben a NAT-hoz igazodó pedagógusképzés és –továbbképzés is szükséges.

*

A TTE – miként eddig is – készen áll a NAT és a kapcsolódó dokumentumok további véleményezésére, nyitott a szakmai együttműködésre, vitára.

Budapest, 2018. október 17.

A Történelemtanárok Egylete Bizottmánya
és a Történelemtanárok (28.) Országos Konferenciája